

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

*збірник тез міжнародної наукової конференції
«Десяті осінні юридичні читання»
(м. Хмельницький, 18–19 листопада 2011 року)*

ЧАСТИНА ДРУГА:

Конституційне право
Адміністративне право
Фінансове право
Інформаційне право
Земельне право
Аграрне право
Екологічне право
Природоресурсне право
Трудове право
Право соціального забезпечення

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
2011**

УДК 34
ББК 67.0
А 43

А 43 **Актуальні проблеми юридичної науки: Збірник тез міжнародної наукової конференції «Десяті осінні юридичні читання»** (м. Хмельницький, 18–19 листопада 2011 року) : у 4–х част. – Частина друга. – Хмельницький : Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2011. – 337 с.

ISBN 978-966-8823-50-3 (повне зібр.)

ISBN 978-966-8823-52-7 (частина 2)

У збірнику представлені кращі тези доповідей, які були оприлюднені на Міжнародній науковій конференції «Десяті осінні юридичні читання», що відбулась у Хмельницькому університеті управління та права 18–19 листопада 2011 року.

Розміщені у збірнику тези доповідей стосуються таких напрямків: «Конституційне право», «Адміністративне право», «Фінансове право», «Інформаційне право», «Земельне право», «Аграрне право», «Екологічне право», «Природоресурсне право», «Трудове право» та «Право соціального забезпечення».

Збірник розрахований на наукових та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів і наукових установ, студентів, аспірантів та докторантів юридичного напрямку, практичних працівників і широкий читацький загал.

УДК 34
ББК 67.0
А 43

ISBN 978-966-8823-50-3
SBN 978-966-8823-52-7

© Колектив авторів, 2011
© Хмельницький університет
управління та права, 2011

О. А. Грицан

кандидат юридичних наук,

*доцент кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника,
Івано-Франківськ, Україна*

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЛІКУВАЛЬНИХ РЕСУРСІВ НАДР: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

Українська держава багата на природні лікувальні ресурси. Правове забезпечення раціонального використання та охорони таких ресурсів є одним із пріоритетних завдань державної політики в екологічній сфері.

Згідно зі ст.6 Закону України «Про курорти» до лікувальних ресурсів належать мінеральні і термальні води, лікувальні грязі та озокерит, ропа лиманів та озер, морська вода, природні об'єкти і комплекси із сприятливими для лікування кліматичними умовами, придатні для використання з метою лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань. Переважна більшість із перелічених у законі природних лікувальних ресурсів є ресурсами надр. До них належать не лише ті, використання яких передбачає їх видобування із природних родовищ (мінеральні та термальні підземні води, лікувальні грязі тощо), але й мікроклімат соляних шахт та печер, що використовується з метою лікування ряду захворювань.

Природні лікувальні ресурси – це ресурси з подвійним правовим режимом. На них, як зазначається у доктрині природоресурсного права, поширюється курортне законодавство, а також відповідне галузеве законодавство про надра землі, води, атмосферне повітря, клімат, рослинний, тваринний світ тощо [1, с. 294]. Таким чином, корисні копалини з лікувальними властивостями, а також соляні печери і шахти з унікальним мікрокліматом підпадають під регулювання курортного законодавства та законодавства про надра, а підземні лікувальні води – також водного законодавства.

У ст. 62 Водного кодексу України закріплено, що водні об'єкти можуть належати до категорії лікувальних за умови включення їх до спеціального переліку. Важливою є законодавча вимога про можливість використання таких водних об'єктів виключно у лікувальних і оздоровчих цілях. Кодекс України про надра (далі – КУпН), що покликаний регулювати відносини з приводу охорони і використання надр, не містить вимог щодо особливостей використання їх лікувальних ресурсів.

Підставою для визнання тих чи інших природних ресурсів лікувальними є наявність бальнеологічного висновку. Процедура його одержання врегульована Порядком здійснення медико-біологічної оцінки якості та цінності природних лікувальних ресурсів, визначення методів їх використання від 2 червня 2003 року. Виходячи з його положень лікувальними ресурсами надр можна вважати підземні мінеральні лікувальні води, лікувальні грязі (пелоїди), озокерит, бішофіт.

Особливості геологічного вивчення родовищ лікувальних ресурсів визначено Інструкцією із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних

копалин державного фонду надр до родовищ лікувальних грязей від 12 грудня 2004 року, Інструкцією із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ мінеральних підземних вод від 14 березня 2002 року та Інструкцією із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ теплоенергетичних підземних вод від 7 червня 2007 року. Відповідно до цих нормативних актів родовища підземних лікувальних та теплоенергетичних вод, а також лікувальних грязей вважаються підготовленими до промислового освоєння за дотримання певних умов – затвердження балансових експлуатаційних родовищ Державною комісією України по запасах корисних копалин, погодження розробки родовища з місцевими органами Міністерства екології та природних ресурсів України тощо.

Згідно зі ст. 17 Закону України «Про курорти», родовища корисних копалин, що належать до природних лікувальних ресурсів, надаються у користування юридичним і фізичним особам для використання з метою лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань. Законом також закріплено спеціальні вимоги щодо охорони лікувальних мінеральних ресурсів. Так для курортів, які використовують родовища лікувальних корисних копалин, встановлюються округи санітарно-гірничої охорони, метою яких є збереження лікувальних властивостей таких ресурсів, а також запобігання їх забрудненню, пошкодженню та передчасному виснаженню. Проте, як випливає із закону, можливість встановлення таких округів виникає лише за умови створення на базі лікувальних ресурсів курорту.

Стосовно використання та охорони геологічного середовища із лікувальним мікрокліматом чинне законодавство спеціальних вимог не містить. Проте підземні соляні шахти та карстові печери доволі давно використовується у процесі лікування ряду захворювань, особливо – хвороб дихальних шляхів. В медицині такий метод безмедикаментозного лікування одержав назву спелеотерапія.

В Україні геологічні об'єкти з лікувальним мікрокліматом були розташовані, зокрема, у смт. Солотвино Закарпатської області, де у шахтах № 8 та № 9 довгий час знаходились підземні приміщення алергологічних лікарень. Відсутність будь-яких вимог щодо охорони таких ділянок надр можна розглядати як ймовірну причину, у результаті якої впродовж 2008-2011 рр. підземні приміщення шахт із лікувальним мікрокліматом було затоплено підземними водами.

На сьогодні можливі варіанти щодо відновлення солотвинських підземних соляних печер з унікальним мікрокліматом активно обговорюються представниками різних галузей науки. Пропонується, зокрема, здійснювати видобування солі за допомогою горизонтальних виробок – штолень, у яких надалі можна буде розміщувати підземні алергологічні лікарні [2]. Однак такі заходи не зможуть вирішити проблему охорони лікувального геологічного середовища, оскільки поряд зі створенням спелеологічних об'єктів на цих територіях і надалі планується видобування солі. Така діяльність хоча і не позбавлена економічної вигоди, проте і надалі завдаватиме шкоди геологічному середовищу. Виходом, на нашу думку, є запровадження зони гірничо-санітарної

охорони для геологічних об'єктів із лікувальним мікрокліматом. По аналогії із правовим режимом гірничо-санітарної зони курорту, в цій зоні повинна бути заборонена будь-яка господарська діяльність, яка може негативно впливати на такі об'єкти, і вживатися лише заходи із підтримки їх природного стану.

Зі сказаного можна зробити наступні висновки. Особливості правового режиму лікувальних ресурсів надр визначено Законом України «Про курорти». Тому за потрібне видається закріпити в КУпН вказівку, що положення цього закону застосовуються до відносин, пов'язаних із використанням та охороною лікувальних ресурсів надр. Необхідним заходом також вбачаємо запровадження зон санітарно-гірничого округу для територій, де виявлено родовища з лікувальними ресурсами, незалежно від організації на їх базі курорту, а також для геологічних об'єктів із лікувальним мікрокліматом.

Використані джерела:

1. *Природноресурсове право України: Навч. посіб. / [А.Е. Бавбекова, Л.О. Бондар, Н.С. Гавриш та ін.]; за ред. І.І. Каракаша. – К.: Істина, 2005. – 376 с.*
2. *Без здоров'я і ... солі [Електронний ресурс] / День. Щоденна всеукраїнська газета. – 24 грудня 2010 року. – № 237-238. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/298816>.*

Т. В. Грушкевич

*старший викладач кафедри трудового, земельного та господарського права
Хмельницького університету управління та права,
Хмельницький, Україна*

НОРМАТИВНЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВА НА ЕКОЛОГІЧНУ ІНФОРМАЦІЮ

Не викликає сумніву теза, що володіння екологічною інформацією має важливе значення для послідовного та ефективного розв'язання завдань забезпечення безпечного для життя і здоров'я довкілля.

Праву на екологічну інформацію відведено ч. 2 ст. 50 Конституції України, де встановлено: «Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена.» Також ст. 34 Конституції України передбачає право кожного на вільний збір, зберігання, використання і поширення інформації письмово або в інший спосіб – на свій вибір [1].

Стаття 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод гарантує «свободу на отримання інформації» загалом. Зокрема: «Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади та незалежно від кордонів» [2].